

CHỮA LỖI DÙNG TỪ

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Nhận ra được các lỗi lặp từ và lẩn lộn những từ gần âm.
- Có ý thức tránh mắc lỗi khi dùng từ.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LUU Ý

1. Từ có hai mặt : mặt nội dung và mặt hình thức. Không từ nào chỉ có nội dung mà không có hình thức. Nội dung của từ, như đã nói ở phần trên, thuộc mặt tinh thần nên không thể nghe được, nhìn được. Nhưng mặt hình thức lại mang tính vật chất nên ta có thể nghe được, nhìn được. Vì vậy, để đánh giá việc dùng từ của HS, GV có thể chỉ ra một cách cụ thể, rõ ràng những lỗi về mặt hình thức. Đó là việc chỉ ra những sai sót trong chữ viết, trong phát âm.

2. Ranh giới giữa việc lặp từ như biểu hiện của một vốn từ nghèo nàn, thiếu cân nhắc trong khi nói, viết với việc lặp từ như một phép liên kết câu, tạo tính chặt chẽ, mạch lạc cho bài nói, bài viết (thường được gọi là *phép lặp*) hoặc như một phép tu từ (thường được gọi là *điệp ngữ*) thường có những khi tương đối khó phân định, nhất là đối với HS. Bởi vậy, khi chữa lỗi lặp từ, GV nên nhấn mạnh một số ý sau :

- Lặp, trong bài học này, được hiểu là một loại lỗi. Đó là sự dùng từ trùng lặp, gây cảm giác nặng nề, nhảm chán.
- Lặp là thể hiện của vốn từ nghèo nàn, của việc dùng từ thiếu cân nhắc.
- Lặp không cung cấp nội dung mới mà chỉ nhắc lại nội dung cũ một cách máy móc, rập khuôn.
- Bỏ các từ lặp đi, câu vẫn rõ nghĩa mà cách diễn đạt lại thanh thoát, nhẹ nhàng.

3. Để chữa lỗi dùng từ cho HS, GV cần phải giúp HS :

- Tìm và phân tích kĩ nguyên nhân mắc lỗi.
- Nêu những cách chữa lỗi.

Bên cạnh việc giúp HS luyện tập cẩn thận, ở tiết học này, GV có thể khuyên HS :

- Khi nói, khi viết phải tránh lặp từ một cách vô ý thức, khiến cho lời nói trở nên nặng nề, dài dòng.
- Chỉ dùng từ nào mà mình nhớ chính xác hình thức ngữ âm.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động 1. Sửa lỗi lặp từ.

GV hướng dẫn HS gạch dưới những từ ngữ có nghĩa giống nhau có trong đoạn trích :

- a) – *tre – tre* (bảy lần) ;
– *giữ – giữ* (bốn lần) ;
– *anh hùng – anh hùng* (hai lần).

Việc lặp này nhằm mục đích nhấn mạnh ý, tạo nhịp điệu hài hoà như một bài thơ cho văn xuôi.

- b) *truyện dân gian – truyện dân gian* (hai lần).

Đây là lỗi lặp. Có thể sửa lại thành :

Em rất thích đọc truyện dân gian vì truyện có nhiều chi tiết tưởng tượng kì ảo.

Hoạt động 2. Sửa lỗi lẩn lộn các từ gần âm.

GV hướng dẫn HS tìm những từ dùng sai âm và nêu nguyên nhân cũng như cách chữa những từ đó trong câu hỏi của phần II.

- a) Trong câu này, *tham quan* (xem tận mắt để mở rộng hiểu biết hoặc học tập kinh nghiệm) nhớ không chính xác thành *thăm quan* (không có từ này trong tiếng Việt).
- b) Trong câu này, *máy máy* (cử động khẽ và liên tiếp) nhớ không chính xác thành *nhấp nháy* (1. Mở ra nhắm lại liên tiếp ; 2. Có ánh sáng khi loé ra, khi tắt liên tiếp).

Hoạt động 3. Luyện tập sửa lỗi.

GV có thể cho HS vừa học bài mới vừa đan xen làm các bài tập trong phần *Luyện tập* hoặc tách *Luyện tập* ra thành một phần riêng như trình bày trong SGK.

IV – GỢI Ý GIẢI MỘT SỐ BÀI TẬP

Bài tập 1

Sau khi bỏ từ lặp, câu sẽ như sau :

a) *Lan là một lớp trưởng gương mẫu nên cả lớp đều rất quý mến.*

(bỏ: bạn, ai, cũng, rất, lấy làm, bạn, Lan)

b) *Sau khi nghe cô giáo kể, chúng tôi ai cũng thích những nhân vật trong câu chuyện ấy vì họ đều là những người có phẩm chất đạo đức tốt đẹp.*

(bỏ: câu chuyện ấy ; thay câu chuyện này bằng câu chuyện ấy ; thay những nhân vật ấy bằng đại từ thay thế họ, thay những nhân vật bằng những người)

c) *Quá trình vượt núi cao cũng là quá trình con người trưởng thành.*

(bỏ lớn lên vì nghĩa của từ này trùng với trưởng thành)

Bài tập 2

Có thể sửa lại như sau :

a) *Tiếng Việt có khả năng diễn tả sinh động mọi trạng thái tình cảm của con người.*

(**sinh động** : có khả năng gợi ra những hình ảnh nhiều dạng vẻ khác nhau, hợp với hiện thực của đời sống ; **linh động** : không quá cùn nệ vào nguyên tắc)

Nguyên nhân mắc lỗi : nhớ không chính xác hình thức ngữ âm.

b) *Có một số bạn còn bàng quan với lớp.*

(**bàng quan** : đứng ngoài cuộc mà nhìn, coi là không có quan hệ đến mình ; **bàng quang** : bụng chứa nước tiểu)

Nguyên nhân mắc lỗi : nhớ không chính xác hình thức ngữ âm.

c) *Vùng này còn khá nhiều hủ tục như : ma chay, cưới xin đều cõ bàn linh đình ; ốm không đi bệnh viện mà ở nhà cúng bái, ...*

(**hủ tục** : phong tục đã lỗi thời ; **thủ tục** : những việc phải làm theo quy định)

Nguyên nhân mắc lỗi : nhớ không chính xác hình thức ngữ âm.